

BEVEZETŐ

„A föld a mi anyánk, vallják az indiánok, és vallja, vallotta megannyi természeti nép, szibériai rokonaink éppúgy, mint magyar őseink. Ez az anya – anyaföld – több, mint lábunk alatt a talaj. Mint a mítoszokból kiderül, hozzátartoznak a növények, az állatok, az egész természet. Az anyaföld szüli meg az életet, és hozzá tér meg minden élő, amikor pályája bevégeztetett. A természeti ember, a hagyományos társadalmak embere anyaként is bánt a földdel és a természettel, legjobb tudása szerint. Meg nem merte volna bántani soha, s amit elvett, elfogadott tőle, azt megköszönte, és igyekezett adni valamit cserébe. Aztán eljött a történelmi idő, amikor az anyaföldből talaj, adományából nyersanyag lett és termény. Az ember elhatározta, hogy legyőzi, uralma alá hajtja az anyaföldet.” (Kodolányi Gyula)

Századunkban számos gond közül az egyik legnagyobb a Föld élővilágát, így az emberi létet is fenyegető környezeti válság. Napjainkra a bioszférát már számtalan olyan sérülés érte, amelyeknek a hatása visszafordíthatatlan. A még létező természeti értékek megőrzése, a jelenlegi állapot fenntartása, netán ott, ahol még lehetséges az eredeti állapot helyreállítása, nem is elsősorban pénzkérdés. Alapvető eredményt ezen a téren az emberek gondolkodásának, életvitelének megváltoztatása hozhat.

Jelen kiadványunk célja főként az, hogy tájékoztatást adjunk városunk természetvédelemmel és környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedéseiről. Tesszük ezt azért, hogy Önök is jobban ismerjék és ezáltal védjék közvetlen környezetük természeti értékeit, mindannyiunk és a fenntartható fejlődés érdekében.

*Szabó Loránd
polgármester*

I. KÖRNYEZETVÉDELEM

1. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A hulladék káros környezeti hatása elleni védelem az egész világon egyre fontosabb gazdasági és környezetvédelmi tényezővé válik. Mára a hulladék már nemcsak az az elkerülhetetlen rossz, amely az ember mindennapi életének, munkájának, gazdasági tevékenységének velejárója, amelynek káros hatásait legfeljebb csak mérsékelhetjük, hanem egyre inkább megszabja a termelés, a szolgáltatás és fogyasztás fejlesztési irányait is.

Napjainkban olyan hulladékgazdálkodási értékrend van kialakulóban, amelyben a legfontosabbak a hulladékszegény technológiák, a környezetbarát termékek, majd a keletkező hulladék hasznosítása anyag- és energiatakarékosági, valamint környezetvédelmi érdekből, és csak ezek után következik a hulladék ártalmatlanítása.

Dombóvár Város Önkormányzatának Képviselőtestülete megalkotta a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatásról szóló rendeletét (34/2002. (XII.12.) számú önkormányzati rendelete a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatásról).

A rendelet célja a hulladékgazdálkodás teljes egészét felölelő, egységes szerkezetű és áttekinthető rendszerű, komplex jogszabály biztosítása a köztisztaság, a közegészségügy és a környezetvédelem területén.

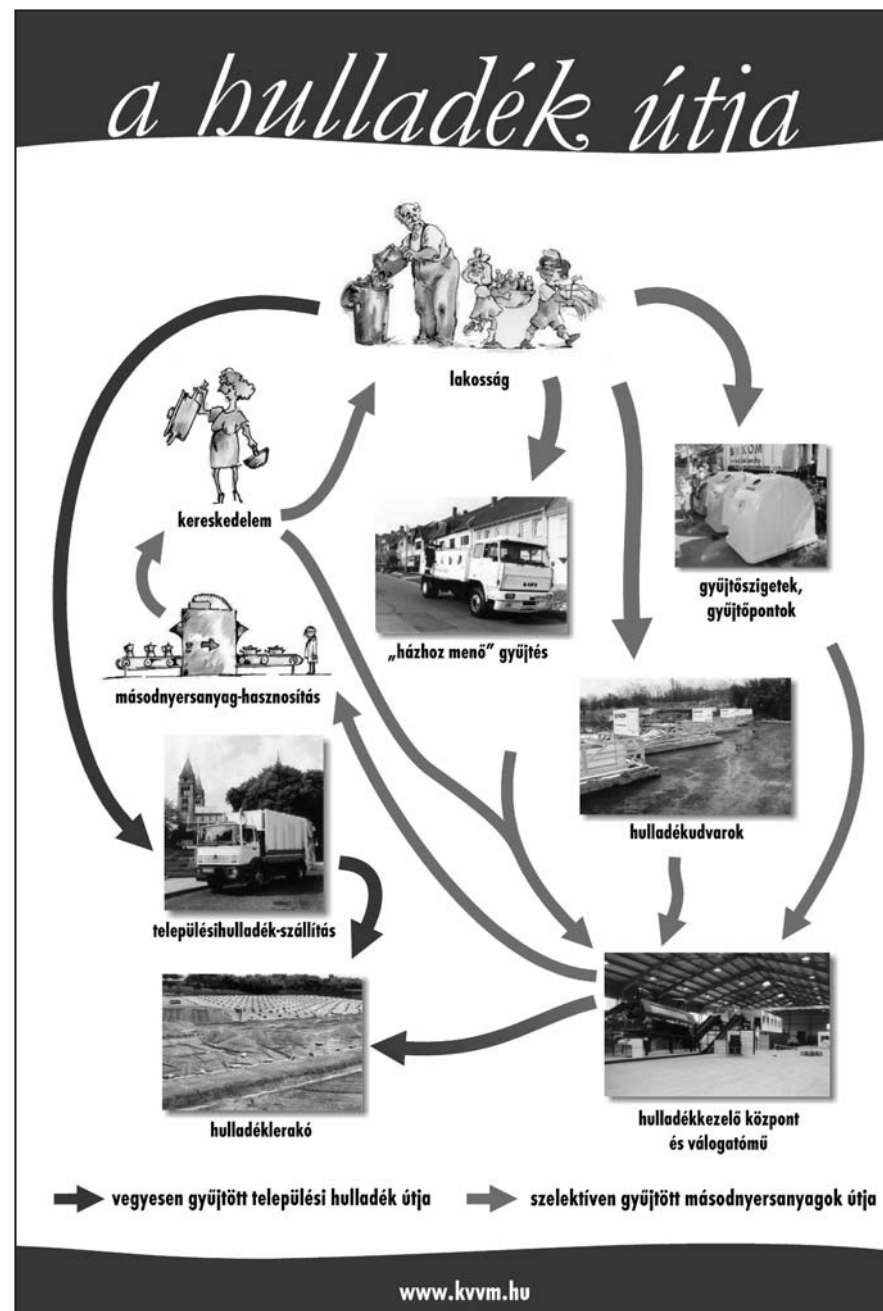
A környezetvédelem kiemelt szempont volt és marad Dombóvár város esetében. A teljes körű települési hulladékkezelési közszolgáltatás kiterjed a város teljes közigazgatási területére, beleértve Gunaras üdülőterületét is.

A szabályozási fejezetek a tulajdonos kötelezettségét pontosan meghatározzák, alkalmazkodva a helyi viszonyokhoz.

Fontos hangsúlyozni, hogy a lakosság kizárólag az önkormányzat által megbízott szolgáltató, azaz Dombóvár esetében az **ÖKO-DOMBÓ Dombóvári Környezet- és Hulladékgazdálkodási Kft.** szolgáltatását veheti igénybe a hulladék elszállítására.

Miért választottuk ezt a céget?

Dombóvár Város Önkormányzata több okból döntött az ÖKO-DOMBÓ Kft. mellett, egyrészt mert ez a cég dombóvári székhelyű (ezzel is támogatjuk a helyi vállalkozásokat), másrészt többségi önkormányzati tulajdonban van.

1.1 A lakosságot érintő fontosabb tudnivalók

Kiemeltünk a rendeletből néhány a lakosság számára fontosabb részletet, amit jó tudni:

A kommunális hulladékszállításba bekapcsolt területeken tilos:

- a mezőgazdasági termelés során keletkezett növényi hulladék,
- a kerti hulladék, nyesedék, gally,
- az avar,
- az ipari eredetű hulladék,
- a kommunális hulladék,
- az árkok, töltések növényzetének égetése.

A hulladékszállítás gyakorisága családi házas területeken heti egy alkalommal (a szolgáltató által megjelölt időpontban), tömblakásos övezetben és Gurnaras üdülő övezetben (az idegenforgalmi szezonban) heti 2 alkalommal történik.

A lakossági szervezett **hulladékgyűjtés** kizárólag a 34/2002.(XII.12.) számú önkormányzati rendelet 1. sz. mellékletében szereplő szabványos – a szolgáltató szállítóeszközehez rendszeresített –, a tulajdonosnál keletkező hulladékmennyiségnek megfelelő méretű **gyűjtőedényzettel történhet**, melynek **használata kötelező**. A begyűjtés gyakoriságának figyelembevételével a gyűjtőedényzetet úgy kell kiválasztani, hogy arányos legyen a keletkező hulladék mennyiségével (lakosság esetében minimum 5 liter/nap/lakos).

Az edényzet telítettsége esetén a **többlethulladékot** kizárólag a Szolgáltató emblémájával ellátott **zsákban** lehet gyűjteni, és szállítás napján elhelyezni az edényzet mellett.

Nem tagadhatja meg a közszolgáltatási díj megfizetését az, aki a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti, feltéve, hogy a Közszolgáltató a közszolgáltatást felajánlja, illetve a közszolgáltatás teljesítésére vonatkozó rendelkezésre állását, illetve a teljesítést igazolja.

A hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlantulajdonost terhelő díjhátralék adók módjára behajtható köztartozás.

1.2 Szabványos tároló edényzetek és a lakosságot érintő díjfizetési tételek 2007-ben

Használható típus és űrméret	Üritési díj	Lakossági térítés üritési díjtétel 3/4 része	Önkorm. tám. (üritési díj 1/4 része)
35 literes kuka	52 Ft+áfa/db	39 Ft+áfa/db	13 Ft+áfa/db
50 literes kuka	75 Ft+áfa/db	56 Ft+áfa/db	19 Ft+áfa/db
110 literes kuka	164 Ft+áfa/db	123 Ft+áfa/db	41 Ft+áfa/db
120 literes kuka	179 Ft+áfa/db	134 Ft+áfa/db	45 Ft+áfa/db
240 literes kuka	358 Ft+áfa/db	268 Ft+áfa/db	90 Ft+áfa/db
770 l. BOBR tartály	1466 Ft+áfa/db	1099 Ft+áfa/db	367 Ft+áfa/db
1100 l. BOBR tart.	1640 Ft+áfa/db	1230 Ft+áfa/db	410 Ft+áfa/db
4300 l. zárt konténer zsák	6410 Ft+áfa/db 205 Ft +áfa/db	4807 Ft+áfa/db	1603 Ft+áfa/db

A fenti táblázatból kiderül, hogy az önkormányzat 2007-től az üritési díj 25 %-át vállalta. A 2006-os évben a hulladékszállítás 50 %-át fizette az önkormányzat, ebből ered ma a lakosságot érintő magasabb hulladékszálítási díjtétel.

Többlethulladék esetén rendszeresített hulladékgyűjtő zsák díja (tartalmazza a 110 literes közszolgáltatási díját és a zsák előállítás költségét): 205 Ft+áfa/db. A zsákot az ÖKO-DOMBÓ Kft. (Dombóvár, Népköztársaság útja 7.) irodájában lehet beszerezni.

A hulladékszálítást az új szolgáltató két járművel végzi: az egyiket Dombóvár Város Önkormányzata nyerte pályázati úton, a másikat pedig a pécsi székhelyű BÍOKOM Kft-től bérlő. Az összegyűjtött kommunális hulladékot a kárárszi hulladéklerakóra szállítják.

1.3 Az ÖKO -DOMBÓ Kft. járatterve

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Ady Endre u. TH	I. u.	Arany J. tér Észak	Ady Endre u. TH	Ady E. u. CSH
Allende u.	II. u.	Árvácska u.	Allende u.	Április 4. u.
Arany J. tér déli old.	III. u.	Búzavirág u.	Árpád u.	Dankó P. u.
Árpád u. TH	IV. u.	Csokonai u.	Bajcsy-Zs. u. TH	Dr. Riesz J. u.
Bajcsy-Zs. u.	V. u.	Dália u.	Bajza u.	Dr. Sáfár L. u.
Baross u.	VI. u.	Deák F. u.	Bartók B. u.	Gagarin u.
Báthory u.	VII. u.	Erzsébet u.	Bezerédj u.	Madách u.
Batsányi J. u.	VIII. u.	Esze Tamás u.	Damjanich u.	Május 1. tér
Bem u.	IX. u.	Garay u.	Dombó Pál u.	Március 15. tér
Bercsényi u.	Babits M. u.	Gárdonyi u.	Gyár u. TH	Perczel u.
Berzsenyi u.	Balassi B. u.	Gyöngyvirág krt.	Hunyadi tér	Petőfi u.
Bezerédj u. TH	Béke u.	Hámán Kató u.	Jókai u.	Reich B. u.
Dombó Pál u. TH	Bethlen G. u.	Harangvirág u.	Kazinczy sor	Szabadság u.
Dózsa Gy. u.	Csiky G. u.	Hetényi u.	Kölcsey F. u.	Széchenyi u.
Erdősor u.	Dőry Hugó u.	Hóvirág u.	Mikszáth K. u.	Szepessy u.
Gyár u.	Eötvös u.	Ibolya u.	Molnár György u.	Tinódi u.
Gyenés A. u.	Erkel F. u.	Jácint u.	Móricz Zs. u.	Vörössugár u.
Hunyadi tér	Fáy A. u.	Juhász Gy. u.	Népköztársaság u.	Zrínyi M. u. CSH
Ivanich u.	Fő u.	Kállai Éva u.	Paál L. u.	
Jókai u.	Fürst S. u.	Kápolna u.	Rózsza F. u.	
Kandó K. u.	Gábor B. u.	Kapos sor	Szent Gellért u. TH	Mászlony
Katona J. u.	Gorkij u.	Kéknefelejcs u.	Szent I. tér	Nagy-Konda
Kinizsi u.	Hunyadi M. u.	Kesztyű u.	Tanácsközt. tér	Szarvasd
Kossuth u.	József A. u.	Köztársaság u.	Teleki u. TH	Szilfás
Lehel sor	Kilián Gy. u.	Liliom u.	Thököly u.	
Molnár Gy. u.	Kisfaludy K. u.	Margaréta u.	Tóth Ede u.	
Móricz Zs. u. TH	Kórház u.	Mező Imre u.	Vörösmarty M. u.	
Népközt. u. TH	Kosztolány D. u.	Muskátli u.	Zalka M. u. TH	
Nyár u.	Krúdy Gy. u.	Nyerges u.	Zrínyi M. u. TH	
Pázmány P. u.	Latinka S. u.	Orgona u.		
Rét u.	Liszt F. u.	Pipacs u.		
Szent Gellért u.	Martinovich u.	Rákóczi u.		
Szent I. tér	Mikes K. u.	Rezeda u.		
Sziget sor	Móra F. u.	Rozmaring tér		
Tanácsközt. tér	Munkácsy M. u.	Szegfű u.		
Táncsics M. u.	Péczy L. u.	Szeméttelap		

Az ÖKO -DOMBÓ Kft. járatterve

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Teleki u. TH	Radnóti u.	Tátika u.		
Toldi M. u.	Rajk L. u.	Teleki u. CSH		
Tompa M. u.	Szigligeti u.	Tulipán u.		
Vörösmarty M. u. TH	Szondi Gy. u.	Viola u.		
Zalka M. u.	Udvari Vince u.			
Zrínyi M. u. TH	Vadász u.			
Gunaras	Vajda J. u.			
	Vak Bottyán u.			
	Zay D. u.			

Rövidítések:
TH = tömbházak részek
CSH = családi házas részek

1.4 Kartondoboz tároló edényzet

Sok esetben gondot jelent a csomagolásra használt kartonpapírok elhelyezése. Ennek a problémának a megoldására a városban kartonpapír gyűjtésére alkalmas edényzetet helyeztünk ki. Az edényzetbe a kartonpapírt bárki elhelyezheti megfelelően összehajtogatva, illetve kötegelve. Az alábbi területeken helyeztünk ki ilyen edényzeteket:

1. Kossuth Lajos utca, Átrium Ház mellett
2. Hunyadi tér, Csipkeház mellett
3. Hunyadi tér, Víztorony mellett
4. Hunyadi tér, Napsugár Áruház környéke
5. Ady Endre utca és Zalka Máté utca sarkán
6. Ady Endre utcai ABC mellett
7. Petőfi téren, a szelektív hulladékgyűjtő sziget mellett
8. Teleki utca 1-3. tömbbelsőben

1.5 Csikk-akció

Sokat javult a köztisztaság a „csikk-akció” elindításával, de még van mit javítani! Meghatároztuk azokat a közterületeket, ahol tilos a dohányzás, egyidejűleg dohányzásra kijelölt helyeket alakítottunk ki. E szabályozás következtében minimalizálni tudjuk a „csikkveszélyes” területeket. Ezen intézkedésünkkel nem a dohányzó embereket üldözzük, hanem a köztisztaságot akarjuk fenntartani.

Az alábbi közterületeken tilos a dohányzás:

- játszótereken található játékeszközök körzetének 10 m-es védőtávolságán belül.
- **oktatási intézményeket** övező közterületen és parkolóknban,
- **egészségügyi intézményeket** övező közterületen és parkolóknban,
- **kulturális intézményeket** övező közterületen és parkolóknban,
- **szociális intézményeket** övező közterületen és parkolóknban,
- **közüntézményeket** övező közterületen és parkolóknban,
- különböző felekezeti **egyházi intézményeket** övező közterületen,
- **újdombóvári temetőben,**
- **Kossuth téren,**
- **Petőfi téren,**
- **kórházi parkoló,** buszmegálló, üzletek előtti közterületen,
- **Tanácsköztársaság téren**
- **516. sz. Ipari Szakképző Iskola és Kollégiumot** övező közterületen, beleértve a CBA áruházat övező közterületet,
- **Szent Imre téren,**
- **Arany János tér** teljes területén,
- **56-os forradalom terén**
- **Illyés Gyula Gimnáziumot** övező közterületen
- **Szent István téren,**
- **Hunyadi téren,**
- **Kertvárosi temetőben.**

1.6 Ebsétáltatás

A városban kutyasétáltatásra kijelölt területeket hoztunk létre, a kijelölt helyek kivételével a közterületeken megtiltjuk a kutyasétáltatást. Intézkedésünk célja, hogy a kutyabarátok megtalálják azokat a területeket, amelyek a kutyapiszok felszedésére a legalkalmasabbak. Célunk minél több kutyavécé kihelyezése.

Kutyasétáltatásra kijelölt területek:

- a) Kossuth tér ÉK-i oldalán kijelölt közterület
- b) Szállásréti tó É-i részén kijelölt közterület
- c) Bezerédj utcai garázssorok előtt kijelölt zúzottköves közterület a trafóházig
- d) Gyöngyvirág körüti sportpálya területe

- e) Hunyadi téri sétány Ny-i oldala a Víztorony és a nyilvános WC közötti közterület
- f) Művelődési Központ és könyvtár és a Belvárosi Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézet között kijelölt park területe
- g) Gárdonyi téren kijelölt közterület
- h) Dombóvár-alsó vasútállomás mellett lévő sportpálya területe

2. HULLADÉKUDVAR

Értetlenül állunk az előtt a tény előtt, hogy városunk bel- és külterületein rendszeresen találunk kidobott szemetet, holott az Erzsébet utcai **hulladékudvar** olyan hulladékok ideiglenes elhelyezésére szolgál, melyek a **rendszeres hulladékszállítás során nem kerülnek elszállításra**. A hulladékudvarra minden dombóvári lakos ingyen viheti el fölösleges hulladékát.

A hulladékudvar nyitvatartása:

Hétfőtől vasárnapig: 8.00–16.00 óráig

A hulladékudvar címe: Dombóvár, Erzsébet utca 114.

2.1 A hulladékudvarra beszállítható hulladékok

Az alábbi táblázatban található azok a hulladékok, amelyeket a lakosság irányítottan helyezhet el a hulladékudvaron.

Hulladék fajtája	Beszállítható hulladék mennyisége
Papír és karton	Mennyiségi korlát nélkül
Lom	Mennyiségi korlát nélkül
Építési törmelék	Mennyiségi korlát nélkül
- beton	
- téglák	
- beton, téglá, cserép és kerámia frakció, vagy azok keveréke	

Hulladék fajtája	Beszállítható hulladék mennyisége
<ul style="list-style-type: none"> - cserép és kerámia - föld és kövek - gipsz alapú építőanyag - kevert építési és bontási hulladékok - talaj és kövek 	
Üvegek	
<ul style="list-style-type: none"> - üveg csomagolási hulladék - üveg 	Mennyiségi korlát nélkül
Műanyagok	
<ul style="list-style-type: none"> - műanyag csomagolási hulladék - műanyagok 	Mennyiségi korlát nélkül
Fémhulladékok	
<ul style="list-style-type: none"> - fém csomagolási hulladékok - fémek - vasfémek - nem-vas fémek 	Mennyiségi korlát nélkül
Zöldhulladékok, nyesedék	
<ul style="list-style-type: none"> - biológiailag lebomló hulladékok 	Mennyiségi korlát nélkül
Háztartási gépek	
<ul style="list-style-type: none"> - kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések 	Mennyiségi korlát nélkül
Veszélyes hulladékok	
<ul style="list-style-type: none"> - növényvédő szerek - gyógyszerek - elemek és akkumulátorok 	Egy lakostól alkalmanként legfeljebb 100 kg
Gumiabroncsok	
<ul style="list-style-type: none"> - termékként tovább nem használható gumiabroncsok 	200 kg, vagy annál kevesebb mennyiségű hulladék

2.2 Szárazelem-gyűjtő edények

Napjaink egyik aktuális témája a szárazelem megfelelő kezelése és ártalmatlanítása. A szárazelemekben maró hatású anyag, sav, illetve különböző nehéz- és egyéb fémek, kadmium, lítium, nikkell van. Ezekkel mindaddig nincs baj, amíg a szárazelemben vannak, de az elemnek hasznos élettartama után ezek az anyagok a környezetbe kerülve jelentős károsító hatással terhelik azt. Kérjük, az elhasznált szárazelemeket az erre a célra szolgáló szárazelem-gyűjtő edények egyikébe dobják! A városban az alábbi helyeken vannak kihelyezve szárazelem-gyűjtő edények:

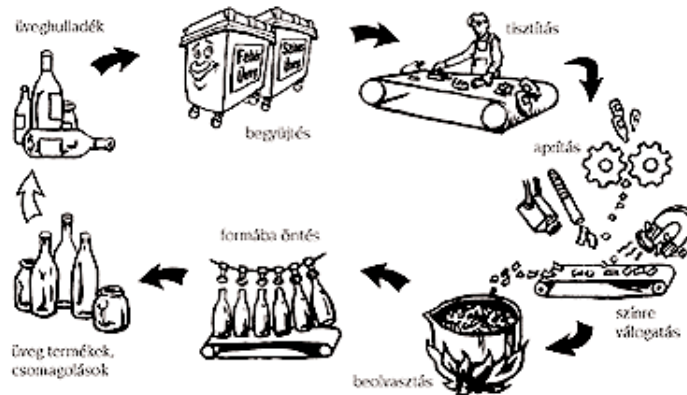
1. Molnár György Általános Iskola
2. József Attila Általános Művelődési Központ
3. Százszorszép Óvoda
4. Szent Orsolya Rendi Gárdonyi Géza Általános Iskola
5. Illyés Gyula Gimnázium
6. Apáczai Csere János Szakközépiskola
7. 516. sz. Ipari Szakképző Iskola
8. Szivárvány Óvoda
9. Margaréta Óvoda
10. Bezerédj Amália Óvoda
11. Erzsébet Óvoda
12. Művelődési Ház
13. Gunaras Rt. – termálfürdő
14. Községi Ház – Szőlőhegy
15. Arany Sziget Idősek Otthona Arany János tér
16. Támasz Otthon III. u.
17. Polgármesteri Hivatal, Szent István tér 1.
18. Polgármesteri Hivatal, Bezerédj u. 14.
19. Ügyfélszolgálat – Újdombóvár
20. Ifjúsági Önkormányzat (volt Lekvárgyár területe)
21. Móra Ferenc Általános Iskola
22. Szent Lukács Egészségügyi Kht.
23. Varitel Irodatechnika Üzlet
24. Euronics Műszaki Szaküzlet
25. Dombóvári Város- és Lakásgazdálkodási Kht. (volt Lekvárgyár területe)

3. SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS

A szemét óriási gondot jelent minden településen, e probléma megoldására az egyik legjelentősebb alternatíva a hulladék csökkentése mellett a szelektív hulladékgyűjtés. Tudja Ön, hogy miért fontos a szelektív hulladékgyűjtés, a hasznos hulladékok újrafelhasználása (papír, műanyag, üveg)? Azért, mert például 1 tonna papír előállításához 7-10 db élő fa szükséges.

Az elmúlt években a városban nagy előrelépések történtek a hulladékgazdálkodás terén. Felismertük, hogy a hulladék minimalizálása érdekében a szelektív hulladékgyűjtésre nagyobb hangsúlyt kell fektetnünk. Ennek érdekében a városban 22 helyen alakítottunk ki ilyen gyűjtőszigeteket, melyeket a lakosság ingyen használhat. Dombóvár gyűjtőszigetein jelenleg elhelyezhető szelektíven gyűjtött hulladékok köre: papír, üveg, műanyag. Ezeknek a másodnyersanyagoknak a feldolgozása, újrahasznosítása során készült számos termék visszakerül a kereskedelmi forgalomba! Az újrahasznosítás így megkíméli a természeti erőforrásokat, és egyben csökkenti a lerakásra kerülő hulladék mennyiségét. Tudja Ön, hogy a Szigeterdőben, Hunyadi téren, Népköz-társaság útján valamint a temetőbe kihelyezett padok újrafelhasznált műanyagból készültek?

A szelektív hulladékgyűjtés elterjedése érdekében célunk a szigetek rendezett környezetének a kialakítása, jó példa erre a Napsugár Áruház mellett kialakított szelektív hulladékgyűjtő sziget. Tervezzük még több szelektív hulladékgyűjtő sziget hasonló módon történő kialakítását.

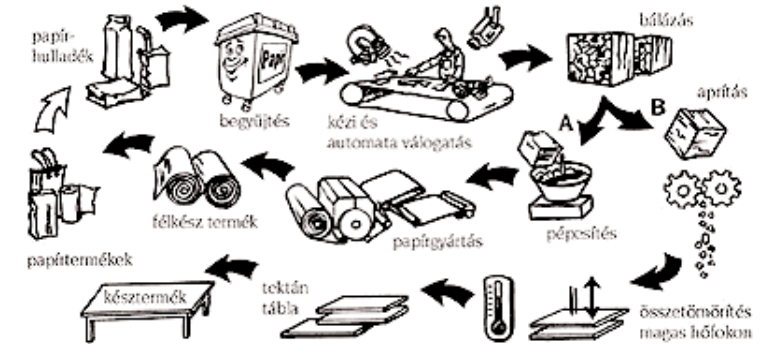

Az üveg hasznosításának folyamata

A műanyag hasznosításának folyamata

A papír hasznosításának folyamata

3.1 A szelektív szigetek üritése

A műanyagot, a papírt, az üveget, valamint a zöldhulladékot Dombóvár város és Gunaras területéről jelenleg az ÖKO-DOMBÓ Kft. szállítja el. A gyűjtést pillanatnyilag két szállítójárművel végzik. Az egyik gépben egy helyre kerül a papír és a műanyag hulladék, mivel azokat a gépben tömörítve is el tudják helyezni, így a raktere nagyobb mennyiségű hulladékot tud magába fogadni. Ezt Pécsre szállítják, a BIOKOM válogatóműjébe, ahol az együtt begyűjtött papír és

műanyag hulladékot **különválasztják**, ami megfelelő sajtolás után **újrahasznosításra** kerül.

A másik járművel gyűjtik az üveget és a zöldhulladékot, amit a kárászi hulladéklerakóra szállítanak és ott az üveget külön helyezik el. A zöldhulladékot aprítógéppel ledarálják és úgy helyezik el a telepen.

A kommunális hulladékot ezektől elkülönítve szállítják, tehát **a lakosság által szelektíven gyűjtött hulladék újrahasznosításra kerül**, annak ellenére, hogy ilyen szállítási módszert alkalmaz a Kft. A műanyag és a papír könnyedén szétválogatható, valamint az üveg és a zöldhulladék sem keveredik egymással.

Tisztelt Lakosság, amikor az alábbi feliratot látja a hulladékszállító járművön, akkor az csak a szelektív szigeteket üríti:

„Természetesen szelektíven! Ez a gépjármű a szelektív hulladékot gyűjti és szállítja további válogatásra és feldolgozásra!”

Szelektív hulladékgyűjtő szigetek:

A városban kialakított szelektív hulladékgyűjtő szigetcsoportok:

1. Ady utcai ABC (517/4 hrsz-ú ingatlan) előtti közterületen
2. Napsugár Áruház (782/4 hrsz-ú ingatlan terület) előtti közterületen
3. Népköztársaság úti Coop Maxi ABC (1075/1 hrsz-ú terület) melletti parkolóban
4. Újdombóvár – körforgalom III. utcai ABC (3519 hrsz-ú terület) melletti közterületen
5. Gyöngyvirág körúti ABC (2391/1 hrsz-ú ingatlan) előtti területre
6. Gunarasi ABC (5174/2 hrsz-ú ingatlan) előtti zöld területre (csak idegenforgalmi szezonban)
7. Gunaras Camping (5172/10 hrsz-ú terület) előtti zöld területre (csak idegenforgalmi szezonban)
8. Kertváros, Tulipán u. 2. (2530 hrsz-ú terület) melletti zöldterület
9. VI. utcai ABC melletti (3050/1 hrsz-ú terület melletti) zöldterület
10. Gorkij utcai üzletsor előtt – Erkel F. u. sarok
11. Dózsa György utca páros számú oldalán lévő közterületen (vendéglátó egység előtt)
12. Szőlőhegyi ABC Gárdonyi utca – Garay utca (6311 hrsz-ú ingatlan terület)
13. Dombóvár-Tüske, Gagarin utca 61 fkl út mentén balra lévő terület
14. Polgármesteri Hivatal, Szent István tér 1. számú épület udvara

15. Polgármesteri Hivatal, Bezerédj u. 14. számú épület udvara
16. Radnóti utca – Erkel utca sarok
17. Vasútállomás előtti tér
18. Gárdonyi tér
19. Madách utca – Allende utca – Molnár György utca
20. Kertváros; Rozmaring tér
21. Tóth Ede utca – Árpád utca sarok
22. Tüskei horgásztó, parkoló
23. Zalka Máté utca – a Vadász- és Horgászbolttal szemben

3.2 „Szelektív-naptár”

Családi házas területeken az alábbi időpontokban szállítják el a szelektíven összegyűjtött hulladékot

Szelektív- és zöldhulladék-gyűjtés 2007-ben

Hónap	Szelektív	Zöld
Január	19	26
Február	16	23
Március	23	30
Április	20	27
Május	18	25
Június	22	29
Július	20	27
Augusztus	24	31
Szeptember	21	26
Október	19	26
November	23	30
December	21	28

Az Önkormányzat **10 db kézi működtetésű présgépet** szerez be a környezet-tudatos szemlélet formálásának elősegítésére. Ezeket térítésmentesen azon lakóközösségeknek adja használatba, amelyek erre pályázatot nyújtanak be, lépcsőházukban való felszerelését és használatát vállalják. Az Önkormányzat a szelektív gyűjtéshez zsákot biztosít - mely a berendezéshez kihelyezendő -, il-

letve vállalja a keletkező szelektív hulladék elszállítását. Az iskolákban végzett felmérések során az általános és középiskolákba összesen 10 db palackprést helyezünk ki.

Örvendetes tény, hogy a Belvárosi Általános Iskola és az 516. Sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet és Szakközépiskola pályázott az **ÖKO-ISKOLA** címre. Az önkormányzat mindkét iskolának a szelektív hulladékgyűjtés elősegítésére, szelektív hulladékgyűjtésre alkalmas edényzetet adott.

3.3 Lim-lom akció

Dombóvár Város Önkormányzata minden évben kétszer (tavasszal, ősszel) szervez lim-lom akciót a város és Gunaras területén.

A lomot az ingatlan előtti közterületre kell elhelyezni – a szállítást megelőzően egy-két nappal – úgy, hogy a gyalogos és közúti forgalmat, valamint a csapadékvíz elvezetést ne akadályozza.

Méretét és anyagát figyelembe véve zsákba, dobozba, edénybe lehet a lim-lomot a fenti helyekre kirakni.

Nem helyezhető ki háztartási szemét, salak, építési törmelék, a környezetre veszélyes hulladék (pl. akkumulátor, savas-, maró- és robbanó hatást kiváltó flakon, tartály)!

3.4 Lombtalanítás

A levegőszennyezés elkerülése érdekében a város területén a családi házaknál, valamint Gunaras területén képződő **zöld-hulladék elszállítását az Önkormányzat elvégezteti.**

Kérjük, hogy az ilyen jellegű hulladékot **ne égezzék el**, hanem műanyag- vagy papírzsákba, esetleg kötegelve, rendezett módon helyezték ki a közterületre úgy, hogy a közlekedést ne akadályozza.

3.5 Komposztálás

A komposztálás a legősibb hulladék-újrahasznosító eljárás. Hazánkban egy átlagos állampolgár évente körülbelül 300 kg hulladékot termel. Ennek a háztartási hulladéknak jelentős hányada, kb. 30 %-a komposztálható szerves

anyag. A kommunális hulladékszállító cégeknek az elszállítandó hulladék mennyisége alapján fizetünk. 30 %-kal csökkenthetők tehát az ilyen jellegű költségeink, amennyiben a szerves anyagokat eleve külön gyűjtjük s komposztáljuk.

Aki a kertjében fűnyírás és sövénynyírás során keletkezett kerti nyesedéket sajnálja a kukába dobni, és ehelyett a bokrok, fák alatt szétteríti, talajtakarásra használja az már majdnem felületi komposztálást végez.

De mit tegyen az érző lelkületű városlakó, a piacról keservesen hazacipelte friss zöldség hasznosítható részének fazékba varázsolása után a konyhaasztalon maradt nagy kupac színes, harsogóan friss, gusztusos de emberi fogyasztásra alkalmatlan „szemét”-tel? Erre a problémára jó megoldás a helyi komposztálás, amely a környezetbarát városlakók számára ad megoldást, hogy konyhai hulladékokat megnyugtató módon kezelhessék.

A komposztálás célja a hulladékmennyiség csökkentése, és a talaj javítása a szerves anyagok visszajuttatásával!

II. TERMÉSZETVÉDELEM

Mára nemcsak a tudósok, hanem a közszereplők és a politikai döntéshozók is felismerték, hogy természeti értékeink védelme elengedhetetlen, hisz az emberi életet a minősége mellett a létében is veszélyezteteti annak károsítása. Dombóvár Város Önkormányzata felismerve, hogy a településen kiemelt jelentősége van a természeti értékek fenntartásának, fejlesztésének és bemutatásának, 2004-ben rendeletet alkotott „Dombóvár helyi jelentőségű természeti értékeinek védelméről”.

Az elmúlt években erre a fontos területre kiemelt figyelmet fordítottunk, sokat tettünk és a jövőben is követni kívánjuk azt a célt, hogy kielégítsük nemcsak településünk lakosságának egészséges és esztétikus természet iránti igényét, hanem hangsúlyozzuk ezen értékeknek a jövő nemzedék számára történő megőrzését és átadását. Célunk a természeti értékeknek és területeknek helyi védelem alá helyezése, a károsodás megelőzése, a bekövetkezett károk csökkentése vagy megszüntetése.

A védett természeti területek és értékek őrzéséről Dombóvár Város Önkormányzata gondoskodik. A feladatokat egy felsőfokú végzettséggel rendelkező természetőr látja el, aki a természeti területek és értékek állapotát rendszeresen ellenőrzi.

A természetvédelmi területek védelme érdekében az alábbi természetvédelmi területekről kitiltjuk a gépjárműveket, lassú járműveket, mezőgazdasági vontatókat, segédmotor-kerékpárokat, állati erővel vont járműveket, valamint lovakat:

- Gunarasi parkerdő területe
- Horgásztanyáktól a nádas nyugati végéig
- Gólyavár területe
- Szigeterdő területe
- Bontovai-tó töltése
- Tüskei tölgyes maradványerdő területe.

A természetvédelmi bázis és a horgásztanyák közötti területen a felsorolt járművek közül a segédmotor-kerékpárral való behajtást megengedjük.

1.1 Zöld Kerekasztal

A Zöld Kerekasztal 2007. február 12-én alakult meg. Célja összefogni a természetvédelemmel és környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezeteket

Alapító tagok: Dombóvári Önkéntes Polgári Természetőr Egyesület

Madártani Egyesület helyi csoportja

Szövetség Dombóvárért Egyesület

Városi Horgászegyesület

Fő feladatai: Ágazati koordinálás

Zöld programok (naptár) készítése

www.kondavolgy.hu honlap szerkesztése

1.2 Zöld Naptár

Február 2.	A vizes élőhelyek világnapja
Március 22.	Víz világnapja
Április 22.	Föld napja
Május eleje	Az asztma világnapja

Május 10.	Madarak és fák napja
Május 31.	Nemdohányzó világnap
Június 5.	Környezetvédelmi világnap
Szeptember 18.	Takarítási világnap
Szeptember 22.	Autómentes világnap
Október 1.	Habitat világnap
Október első vasárnapja	Állatok világnapja
Október első hétfője	Nemzetközi madármegfigyelő világnap
Október 4.	Gyalogló világnap
December 29	Biodiverzitás védelmének világnapja

1.3 Civil szervezetek

1.3.1 Dombóvári Önkéntes Polgári Természetőr Egyesület

Az egyesület 2006. február 10-én alakult, előtte Önkéntes Polgári Természetőr csapatként működött. Az egyesület elnöke Dávid Gyula. Az egyesület 19 alapító taggal indult, majd a bírósági bejegyzést követően folyamatos jelentkezések, és felvételek történtek. Jelenleg 23 fő a tagság létszáma.

A tagságról elmondható hogy aktív, minden rendezvényre, önkormányzati felhívásra tesz a város érdekében. Programjainkban a tagság családtagjai (házastárs, gyerekek, unokák) is részt vesznek. Ilyen események: hulladékszüret, forrástisztítás, természetvédelmi túrák.

Az egyesület fő célja Dombóvár Város egységes városképének, sajátos arculatú városközpontjának kialakítása érdekében a város szépítése, meglévő természeti területek és értékeinek védelme. A város természeti értékeinek feltárása és védelme. Védett természeti területek őrzése, a védett területen kialakított jogellenes cselekmény, helyzet, károsodás, veszélyeztetettség jelentése. A védett természeti területek látogatóinak tájékoztatása, a természetvédelem szabályainak ismertetése.

1.3.2 MME. Dombóvári Madártani Csoportja és Természetvédelmi Oktatóközpont (7200 Dobóvár, Hunyadi tér 23.)

Az MME. 28. sz. Dombóvári Csoportja 1980. április 11-én alakult 44 dombóvári taggal. Működési területe Tolna megyének a Sió-Sárvíz-Bonyhád vonalától nyugatra eső része, 76 településsel.

Helyi csoportunk taglétszáma: **180–220 fő**. A csoport által működtetett **Herman Ottó Tk. Oktatóközpont** 1982-ben alakult. Kiemelkedő ifjúságnevelő munkájáért 1998-ban **Enikő-díjat** kapott. Csoportunk 1996-ban létrehozott Tolna megye Természeti Értékeiért Alapítványa is a megyében végzi természetvédelmi munkáját.

Bázisiskolánk a dombóvári Belvárosi Általános Iskola, itt található az oktatóközpont szakmai és módszertani anyaga és itt nyert elhelyezést a „**Tolna megye madárvilága**” című **állandó kiállítás**. Az iskola udvarán található Dél-Dunántúl első Madárvédelmi Mintakertje. További hat iskolával van közös programja a helyi csoportnak (verseny, előadás, terepi program).

Két szakmai bázishelyünk: Dombóvár-tüskei Madárvárta (erdei iskola), Pacsmag (erdei iskola).

1.3.3 Tolna Megye Természeti Értékeiért Alapítvány (7200 Dombóvár, Dombó Pál u. 42.)

Az MME dombóvári csoportjának kezdeményezésére, 1996-ban jött létre az alapítvány. Működési területe Tolna megye. A közhasznú alapítvány munkáját öt tagú kuratórium irányítja.

Rendszeresen 30–35 fő vesz részt a sokrétű munkában középiskolások, egyetemi hallgatók, tanárok és környezetükért tenni kívánó állampolgárok.

Munkánknak része az oktatás, a szemléletformálás, a természetvédelmi munka, a védelemre javasolható területek felkutatása és vizsgálata, a védett területek őrzése, a beteg állatok mentése, a fokozottan védett fajok felkutatása és védelmének előkészítése a nemzeti parkokkal. Eddigi eredményeink:

– A pacsmagi és tüskei táborhely fejlesztéséhez 2,3 millió forinttal és több ezer órai társadalmi munkával járult hozzá az alapítvány tagsága.

– A fajvédelmi programokra négy állandó munkacsoportot sikerült létrehozunk. Ennek köszönhető, hogy 1982 óta minden tolnai gólyafészekről pontos adatunk van, hogy közel 700 gyöngybagoly repült ki a templomok tornyaiba kihelyezett költőládákból, hogy ismerjük a veszélyeztetett haris és gyurgyalag költőhelyeit.

– Dombóvár város madárvilágát 27 éve vizsgáljuk, az eredményekről több írás megjelent, és számos előadást tartottunk.

– A tüskei tanösvényt és madárvédelmi mintakertet 16 tájékoztató táblával sikerült a madárvárta környezetében kialakítanunk.

– Több mint 10 éve támogatjuk a „Madarak és fák napja” tanulmányi versenyt.

– Az odútelepítéssel kezdődött „Madárbarát kert” programhoz közel 100 család kapcsolódott.

1.3.4 Ózon Asztma Klub

A Dombóvári Ózon Asztma Egyesület 1999. decemberében alakult. Az egyesület célja az asztmát és asztmatikus-allergiás betegségeket okozó környezeti ártalmak csökkentése, megszüntetése érdekében, szervezett fellépés. Ezen betegségek tüneteinek, lefolyásának, kezelésének szervezett rendszeres oktatása.

Az Egyesület éves programterv alapján működik. Alapszabályunk megvalósítása érdekében minden hó harmadik keddjén (július–augusztus hó kivételével) 17 órakor tartjuk összejövetelünket a Művelődési Házban.

Az egyesület évente két kirándulást szervez. Háromszor voltunk Erdélyben, természetesen a parajdi sóbánya minden alkalommal programjaink között volt. Lengyelországi kirándulásunkkor szintén nem hagyhattuk ki a wieliczikai sóbánya megtekintését. Többek között voltunk Magyarországon egy drávai hajóúton, Ópusztaszeren, Szegeden és Villányban. Szlovéniában a postojnai cseppkőbarlangot, Horvátországban a Plitvicei-tavakat tekintettük meg. Gyermekes családokkal az ausztriai herbersteini Vadasparkba látogattunk. Összejöveteleinkre minden érdeklődőt szívesen látunk

A tagok létszáma 35 fő.

1.3.5 Szívklub

A Szívklubt immár több mint tíz éve működik a Művelődési Házban. Jelenleg 50 felett van a taglétszám, főleg a közép- és idősebb korosztályból. Havonta egyszer, a hónap utolsó péntekén tartjuk összejövetelünket. A klub azzal a céllal jött létre, hogy egy rövid ismeretterjesztő előadás után kötetlen formában beszélgethessünk a betegségekről, azok megelőzéséről. Tagjaink nem csak szívbeteg, hanem olyanok is akik szeretnének többet hallani egy-egy betegségről illetve azok megelőzéséről.

Az elmúlt időszakban több előadás szólt a magasvérnyomás betegségről, az infarktusról, szövődményeiről, a megelőzési lehetőségekről. Klubtagjaink hallhattak a cukorbetegségről, az ízületi betegségekről, valamint egészséges életmódról, táplálkozásról. Volt már koleszterin-szűrés, több alkalommal diétás

ételbemutató, gyógytorna. Rendeztünk plakátkiállítást az egészséges életmódról. Előadások hangzottak el a dohányzás káros hatásairól, az egészségmegőrzésről a betegségek megelőzéséről.

Minden évben egy alkalommal szervezünk egy kirándulást, gyógynövény gyűjtéssel. Pályázatot írtunk ki az iskolás korosztály számára az egészséges életmód témakörében. Már hagyománnyá vált a karácsonyi klubest családias, meghitt hangulatával, színes műsorokkal. Programjainkat a Dombóvári Híromdóban és a Városi Televízióban hirdetjük meg.

1.3.6 Szövetség Dombóvárért

A Szövetség Dombóvárért civil szervezet 2002-ben alakult. Az egyesület céljai, feladatai közé tartozik Dombóvár város jelenlegi hátrányos gazdasági helyzetének megszüntetése, a gazdasági, társadalmi fejlődés előmozdítása a civil szerveződések eszközeivel. Fontos feladat összefogni a város fejlődésében érdekelt szereplőket, a koordinatív munka, akciók, rendezvények programok szervezése, innováció-orientált területfejlesztési politika érvényesítése, jótékony lobby folytatása társadalmi, gazdasági és politikai téren egyaránt. A szervezet főbb tevékenységei: Európa Kávéház, Kertvárosi Virágnapok, Civil fesztivál, Autómentes Világnap, Takarítási Világnap, Karácsonyi rendezvény, Idősek Karácsonya, nemzeti ünnepeken való részvétel.

Az egyesületnek tagja lehet minden természetes és jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki (amely) egyetért az egyesület céljaival, azok megvalósulása érdekében az egyesületben tevékenykedni kíván. A Szövetség Dombóvárért működteti a **Civil Szolgáltató Irodát**, melynek funkciói közé tartozik az információ áramlásának biztosítása. Nyitvatartás szerint működő információs iroda, amely foglalkozik pályázatfigyeléssel, adatbázisok létrehozásával, valamint internet-hozzáférést, technikai segítséget nyújt a civil szervezetek számára.

Civil Szolgáltató Iroda nyitvatartása:

hétfőtől csütörtökig: 8.00–12.00, 13.00–17.00 óráig,

pénteken: 8.00–16.00 óráig.

1.3.7 Városi Horgász Egyesület

A Dombóvári Város Horgász Egyesület 1952-ben alakult a Kapos folyó valamint mellék és vadvizeinek horgászatával. 1968 évben a Konda patak téglabánya és

tőzeg gödreinek feltöltésével, egy völgyzáró gát segítségével 32 hektár vízterülettel rendelkezünk. A horgászok számára élményt jelent az elárasztott területben maradt fák és akadók meghorgászása, ami a békés és ragadozó halak számára egyaránt biztos búvóhelyet nyújt. Horgászni a partról és csónakból egyaránt lehet. Kirándulás jelleggel a tó körüli sétáló út jelent kikapcsolódást a pihenni és élményekkel gazdagodni kívánók számára.

A varázslatos Tüske-tó 53 hektáron elterülő, 32 hektár élővíz a horgászok számára paradicsomi állapotot nyújt. A horgászni vágyók tábora bőven foghat a békés halak fajtáiból, hiszen a kárászok és keszegek népes serege élményszámban való fogási eredményeket produkál. A pontyhorgászok számára is jelentős érv, hogy az évenkénti háromszori telepítés mintegy 180 mázsájával folyamatos fogást eredményez. A ragadozó halakra horgászók egyre bővülő népes tábora számára az egyesület vezetősége tudatos telepítési terv szerint telepíti az ivadék és fogható méretű hal fajtákat, amit a fogási naplók fényesen bizonyítanak.

Érdemes a horgászat megkezdése előtt a horgásztanyán lévő halórtól érdemi felvilágosítást kérni a helyi horgászrendről. A tó mellett levő Becsali Csárda és Panzióban szállás és étkezési lehetőség van.

1.3.8 516. Sz. Ipari Szakképző Iskola és Kollégium (Öko-iskola)

Az iskola vezetése, dolgozói kollektívája ezen cím elnyerésével vállalta a tanulók környezettudatos nevelését. Iskolánkban kiemelt szerepet kapott a környezet szeretete, védelme. A biológia-földrajz és környezetnevelési munkaközösség szakmai koordinátora az iskolában folyó környezettudatos tevékenységnek. Fő célunk a környezeti fenntarthatóság szempontjainak a figyelembe vétele és a környezetvédelmi céloknak az érvényesülése az élet minden területén. A takarításban és karbantartásban előtérbe helyezzük a környezetkímélő anyagok használatát. Újrahasznosított papír használata. Iskolánk konyhája az alapanyagokat a közelből szerzi be. A büfé árusításánál cél az egészséges ételek és italok árusítása.

1.3.9 Belvárosi Általános Iskola (Öko-iskola)

Iskolánk 2004. augusztus 1-jétől működik több célú, közös igazgatóságú intézményként. Jogelődje a 101 éves Zrínyi Ilona Általános iskola, a 33 éves Városi Művészeti Általános iskola és a 22 éves Molnár György Általános Iskola. Ren-

geteg érték és sokszínű megtartandó eredmény, hagyomány van a birtokunkban, amelyekre építközhetünk. Négy telephelyen, 1100–1200 tanuló számára biztosítjuk az alapfokú- és művészeti oktatást.

A környezeti- és természetvédelmi nevelés térhódítása meglehetősen egyedi volt intézményünkben, mert egy civil szervezet (az MME helyi oktatóközpontja) hamarabb megteremtette a környezeti nevelés feltételeit a városban (táborhelyek, tanösvények, helyi múzeum, oktatási anyag, erdei iskola), mint az iskola.

Hitvallásunk: a rendszerszemlélet, a holisztikus látásmód, az élményre, tapasztalatra épülő tanulás és az élethosszig tartó környezeti nevelés.

Célunk, hogy tanítványaink kezeljék értéként a rendezett, tiszta és szép környezetet, érezzék felelősséget, vállaljanak feladatot ennek megőrzésére, tartsák feladatuknak a természetes- és természetközeli lételemek megőrzését, védelmét, környezeti problémák esetén legyen véleményük, vállaljanak feladatot, legyenek képesek kompromisszumra, vagy együttműködésre.

2. A VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK TERMÉSZETVÉDELMI JELENTŐSÉGE

2.1 Szigeterdő

A Szigeterdő a környéken nagyobb részt kiirtott síkvidéki tölgyes-kőrises növényársulás természetközeli állapotú maradványfoltja. Az idős (70–100 éves) kocsányos tölgyekből (*Quercus robur*) és magas kőrisekből (*Fraxinus excelsior*) álló erdő rész számos növény- és állatfaj számára biztosít élőhelyet. Madárfaunája igen gazdag: a rendszeresen költő fajok száma 18, az alkalmi költőké 13, a megfigyelt téli vendégek száma 9. Köztük több ritka, védett madárfaj is előfordul, mint például az erdei fülesbagoly (*Asio otus*), a macskabagoly (*Strix aluco*) és a füles kuvik (*Otus scops*). Ritka, védett emlősök is előfordulnak, mint például a mókus (*Sciurus vulgaris*) és a keleti sün (*Erinaceus concolor*).

A természetközeli erdő rész mellett a későbbiekben egy angolkertet alakítottak ki. A parkban díszcserjék (magyal – *Ilex aquifolium*, hóbogyó – *Symphoricarpos orbiculatus*, hibiszkusz – *Hybiscus syriacus*, fagyal – *Ligustrum vulgare*), örökzöld és lombhullató dísfák (pl. tiszafa – *Taxus baccata*, japánakác – *Sophora japonica*, páfrányfenyő – *Ginkgo biloba*, liliumfa – *Magnolia kobus*, tulipánfa – *Liriodendron tulipifera*) egyaránt előfordulnak.

A Szigeterdő dél-nyugati szélén álló vár és lakótorony a XIII. században épült. A fa- és téglaeépítményeket árok és földsánc övezte. Az erődítmény a XVI. században pusztult el egy tűzvész során. Az 1990-es években végzett ásások során egy 10x10 m alapterületű, 2,5 m falvastagságú, téglanyagú lakótorony alapjait tárták fel. A torony építéséhez szükséges téglát helyben égették ki. A téglaegető maradványait szintén megtalálták. A kiemelkedésen valószínűleg már a vár építését megelőzően, a X-XI. században megtelepedett az ember, amire a feltárások során talált földbe mélyített ház és hulladékgyűrtök utalnak. A vár és környéke országos jelentőségű régészeti lelőhely.

A parkban kapott helyet Horvay János 1848-as első független magyar kormányt ábrázoló szoborcsoportja, amely 1951-ig a Parlament előtti téren állt. A politikai okokból eltávolított szobrokat 1972–73-ban állították fel Dombóváron. A szoborcsoport és a vár országosan védett műemlék.

A park a Kapos-völgy egyik terasz-szigetén helyezkedik el, amely egy korábban nagyobb kiterjedésű terasz felszabdalódásával keletkezett. A város területén, illetve a Kapos jelenlegi árterén több teraszsziget is található. Ezek közül a szigeterdei a legnagyobb méretű és legkevésbé erodálódott, így típusossága következtében helyi szintű felszínalkatani értéket jelent.

2.2 Újdombóvári vadgesztenye fasor

A vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) fasor az újdombóvári Fő út római katolikus templomig tartó szakaszát szegélyezi mindkét oldalon, mintegy fél kilométer hosszúságban. Az állomány kora 70–80 év. Az összesen 114 db egyed jellemző magassága 10–12 m, törzsátmérőjük 50–70 cm, lombkorona-átmérőjük 6–8 m. Az utóbbi évtizedekben országsszerte jelentősen csökkent a városi ártalmakat nehezen viselő, lassú növekedésű vadgesztenyéből álló fasorok száma.

2.3 Gólyavár

A Kapos-völgy egyik terasz-szigetén épült vár, amelynek első írásos említése 1313-ból származik. Alapítója valószínűleg Kőszegi János volt, majd Károly Róbert uralkodása idején a Dombayak, később a Werbőczyek tulajdonába került. Werbőczy István itt írta nevezetes jogkönyve, a Tripartitum egy részét. A falak között megfordult Tinódi Lantos Sebestyén is, aki 1538 körül itt írta Jáson és Médea című széphistóriáját. 1702-ben robbantották fel a karlócai békeszerző-

dés alapján. A várat a XIV–XVII. században patkó alakban település övezte, amelyről egyes kutatók azt feltételezik, hogy Dombóvár település őse, a középkori Dombó, ahol templom is állt. A várrom és a település részletes régészeti kutatása még nem történt meg.

Az egyik falrészlet tetején rendszeresen fészkel és költ egy fehér gólyapár (*Ciconia ciconia*). A várrom és környéke változatos, természetszerű benyomást keltő tájképi együttes, nagy kiterjedésű gyepekkel, cserjés és fás ligetekkel, a völgytalpból kiemelkedő terasz-szigeten álló várrommal. A várfal maradványának tetején az évtizedek alatt állandósult tájképi elemmé vált a gólyafészkek, benne a gólyákkal.

2.4 Kis-Konda-patak völgye

A tőzgegyászat által létrehozott mélyedésekben, a Kis-Konda-patak felduzzasztásával létrehozott Tüskei-horgásztó és Kiskondai-halastavak környékének természetközeli állapotú vizes élőhelyei és vízpart ligetei számos ritka, védett faj számára biztosítanak élőhelyet és táplálkozó területet. A vizes élőhelyi jellegből adódóan különösen kételtű- és hullófaunája értékes. Az emlősök közül kiemelkedő a vidra (*Lutra lutra*) előfordulása. A völgyben 1980 óta folyik madárgyűrűzés és vonuláskutatás, így a madárfaunára vonatkozóan részletes adatok állnak rendelkezésre. A megfigyelt fajok száma 172, amelyek között több ritka, védett madárfaj is előfordul, mint például a réti sas (*Haliaeetus albicilla*), a nagy kócsag (*Egretta alba*), a kis kócsag (*Egretta garzetta*), a fekete gólya (*Ciconia nigra*) és a fehér gólya (*Ciconia ciconia*).

A patak menti természetközeli állapotú ligetek, gyepek – különböző jellegű tájak közötti összeköttetést teremtve – regionális szintű ökológiai folyosót képeznek. A tavak és parti sávjaik a környező „agrársivatagban” üde látványt nyújtó változatos, természetszerű benyomást keltő tájképi együttesek.

2.5 Nyerges-erdő és a Nyerges-horgásztó

Nyerges-erdő: A környező mezőgazdasági területek között szigetszerűen megjelenő viszonylag nagy kiterjedésű, idős, természetközeli állapotú dombvidéki gyertyános-kocsányos tölgyes. Az erdő kiváló fészkelő területet biztosít számos ritka, védett madárfaj számára. Különösen énekesmadár és denevérfaunája jelentős. Az erdő aljnövényzetében ritka, védett növényfajok is élnek.

Az erdő tó felőli szélén álló „svájci lak” értékes építészeti és látványelem. Tömegarányai, díszítőelemei a Monarchia századfordulós fürdőépületeinek

hangulatát idézik. Feltételezhetően részben a mai erdő alatt vannak a középkori Nyerges-pusztai település maradványai, amelynek területét régészeti lelőhelyként tartják nyilván.

Nyergesi-horgásztó: A három tóból álló, mesterséges eredetű tó-együttes értékes vizes élőhely, ritka, védett állatfajok, például vízisikló (*Natrix natrix*) és mocsári teknős (*Emis orbicularis*) előfordulásával.

Az erdő és a horgásztó környéke változatos, természetszerű benyomást keltő tájképi együttes, nyílt vízfelülettel, a tóparton gyeses, ligetes területekkel, a tó déli partján természetszerű erdővel, északi partján hétvégi házakkal tarkított szőlőkkel.

2.6 Bontovai-tó

A tőzgegyászat által létrehozott mélyedésben, a Perekaci-árok vízfolyásának felduzzasztásával létrehozott halastó és környékének fás élőhelyei a környező „agrársivatagban” üde színtelket jelentenek és egyben fajgazdag élővilág számára biztosítanak élőhelyet és táplálkozóterületet. A vizes élőhelyi jellegből adódóan különösen kételtű-, hulló- és madárfaunája értékes.

2.7 Tüskei tölgyes maradványerdő

A síkvidéki cseres tölgyesek természetközeli állapotú maradványfoltja. A faállomány 40-90 éves, cserjeszintje sűrű. Az erdő kiváló madárelőhely.

2.8 Dombóvári „tűzlepkes-rétek”

A Kapos-völgy alacsony fekvésű területeinek kiszáradó láprétjei számos ritka, védett faj élőhelye és táplálkozóterülete. Kiemelkedő jelentőségű az igen ritka havasi tűzlepke (*Palaeochrysope hippothoe*) előfordulása. A faj territoriális viselkedésű, szűkebb élőhelyét ritkán hagyja el, így megőrzésének hatékony eszköze a területi védelem. A berek a jelentős dombóvári fehér gólya (*Ciconia ciconia*) állomány táplálkozóterülete, tavaszi vízborított állapotában a vonuló vízimadarak fontos pihenőhelye, táplálkozóterülete. Az 1980 óta folyó ornitológiai megfigyelések során már 162 madárfajt észleltek. A terület a Kapos menti regionális jelentőségű ökológiai folyosó része.

2.9 Gunarasi tölgyes maradványerdő

Természetvédelmi jelentőség rövid bemutatása:

A faállomány 40-90 éves, cserjeszintje sűrű. Az erdő kiváló madárelőhely.

2.10 Gunaras parkerdő

A vegyes fajösszetételű erdő a szovjet-magyar barátság emlékére ültetett egykori Komszomol-park helyén nőtt. Kiváló madárélőhely. Gunaras közeli elhelyezkedése és az erdőben kialakított Land Art Parknak köszönhetően rekreációs szerepe kiemelkedő.

3. VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK

1. Hunyadi téri fák, fasorok
2. Arany János téri fák
3. Ady Endre utcai vadgesztenye fasor
4. Gorkij utcai gömbkőrös fasor
5. Fő utcai juhar fasor
6. Dőry platán
7. Szabadság utcai borostyános platán
8. Szabadság utcai többitörzsű platán
9. Szabadság utcai „Pinokkió” platán
10. Helytörténeti Múzeum kertjének idős fái
11. Szent Flórián-szobor vadgesztenyéi
12. Teleki utcai fehér nyár
13. Gunarasi úti szelídgesztenyész

4. TÚRÁK

A nordic walking (északi gyaloglás, síjárás) egy világszerte gyorsan terjedő mozgásforma, amely Finnországból indulva alig másfél évtized alatt vált a síelők kiegészítő sportágából több milliók által űzött, népszerű és divatos tömegsporttá. Dombóváron és környékén több mint 25 km túraútvonal biztosít edzéslehetőséget a rövid sétánál többre vágyók számára.

Ha erről a sportról bővebben akar tájékozódni, kérjük, látogassa meg www.kondavolgy.hu honlapunkat.

III. GONDOLATOK, VÉLEMÉNYEK

Köszereplőket kértünk meg, hogy véleményezzék Dombóvár Város Önkormányzatának környezetvédelemmel és természetvédelemmel kapcsolatos törekvéseit.

„Ép testben, ép lélek” mondja a szólás. De vajon elgondolkoztunk-e tényleges tartalmán? Számomra ez a következőket jelenti: Lehet-e jókedvű, derűs egy településen lakó, ha környezete piszkos, gondozatlan?

A kérdés költői. Így gondolták ezt a város vezetői is, akik dacolva a jogi korlátokkal, a mázsányi cigarettacsikket látván példátlanul szigorú szabályt alkotnak. Tudjuk, szemetelni korábban sem lehetett a közterületeken, de a hangsúly itt a dohányzás okozta mellékterméken és -hatáson van.

Egy megrázó statisztika szerint Magyarországon minden harmadik nő és minden második férfi dohányzik, tegyük hozzá: mindenütt, ahol a rágyújtásra alkalom van. Ez a statisztika csak rosszabb lehet, hiszen tavaszodván sok-sok anyuka pöfékel méregdrága babakocsiban „levegőztetve” kisgyermekét. Az „utánpótlás” tehát biztosított!

A szabályozás körüli jogvita terebélyesedhet, hisz az önkormányzat rendelete nem konform sem hazánk, sem az Unió joganyagával, de a kitartó harc megéri mindnyájunk egészségéért és közérzetéért.

Én bízom abban, hogy a sok-sok csikktartóba is előbb-utóbb virág kerül; a barátságos, gondozott környezet derűje a legjobb elvonó lesz e szenvedélyről leszokni tudóknak.

*Frellerné Dr. Kovács Anna
címzetes főjegyző*

Amikor Dombóvár Város Önkormányzata rendeleteket hoz az itt élők és környezetük harmonikus kapcsolatának kialakítására, az egyre szépülő környezet igénybevételének, terhelésének és szennyezésének csökkentésére, akkor az emberi egészséget is védi, az életminőség környezeti feltételeit is megteremti. A Magyar Köztársaság Alkotmánya szellemében nem csak elismeri, de érvényesíti is minden dombóvári és városkörnyéki polgár jogát az egészséges kör-

nyezethez. E nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyeztetné a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét.

Ezzel a könyvvel erősítheti a lakosság kezdeményezését és részvételét a környezet állapotának feltárására és védelmére.

*Tóth Gyula országgyűlési képviselő
az Emberi jogi, kisebbségi, civil - és vallásügyi bizottság tagja*

*Tegnap, mint ma / Hurut, flegma, / Gyilkos asthma, / Emphysema,
Meg rheuma, / Örök téma.
Oh rút / Hurut! / Az ember addig hurút, / Míg egyszer megmurút.
(Arany János 1882.)*

Elgondolkoztató sorok. Mennyivel költőibb, mint „A dohányzás árt az egészségnek!” Ez, elcsépelet, mindenki által ismert közhely! De, nem mindig volt így. Emlékszem, amikor gyermek illetve fiatal voltam, Karády Katalin búgó hangon énekelt: „Egy kis cigaretta, valódi finom...”, majd a Marlboro cowboy – akiről már kevesen tudják, hogy tüdőrákban halt meg,. A Pénzügyőr, a Honvéd, amely fogalom volt. A Kossuth, a Munkás és az ünneplős Camel! És! ... később a felismerés az ártalmasságáról! Hogy közellenség! Több embert ölt meg, mint az alkohol, a közúti balesetek, az öngyilkosság, a terrorizmus, az AIDS! Világszerte 8 másodpercenként, Magyarországon 16 másodpercenként (77-80 ember naponta!) hal meg valaki dohányzás következtében (évenként több mint Dombóvár lakossága!). Minden második dohányos dohányzás következtében hal meg! Ismert adatok! És mégis, a Földön 1,1 milliárd (a lakosság 33%-a) dohányos. Közülük, évente kb. 3 millióan halnak meg! És mindig több és több közülük a fiatal. (Elgondolkoztató: a férfiaké csökken – a nők aránya emelkedik! Dohányzó, fogamzásgátlót szedő nőknek 28-szor több az esélyük agyvérzésre, mint a nem dohányzóké!) Magyarországon az európai átlag kétszerese, a skandináv országok háromszorosa az egy főre eső cigarettafogyasztás. A világon az elsők között vagyunk. És ezzel összefüggésben a különböző szervek rákos megbetegedése, a szív- és érrendszeri megbetegedések, az „alattomos, gyilkos kór”, a COPD (idült hörg- „hurút”, a tüdőtágulat = emphysema) is tizedeli la-

kosságunkat. Csökkentése jobban emelné az átlagos életkort, a közegészséget, mint bármi más. És a költségek! A „bevétel” (a dohány „jövedéki termék”) többszöröse, a „kiadás”. A táppénz, a kórházi kezelés, a gyógyszerköltség ... és a tűzkár!

A dohányzás árt az egészségnek! De kevesen gondolnak arra, hogy más egészségének is kárára van! Dohányos – de a passzív dohányzó – várandós anya gyermekei között is, több a koraszülött, a fejlődési zavarral, végtaghiánnyal, vagy rendellenességgel, daganatos betegséggel, testi- és szellemi visszamaradással született, mint akinek szülei nem dohányoztak! A nem dohányzó házastársak közül 28–50% tüdőrákos lehet!

Ezt is sokan tudják! Ezért nem dohányoznak otthon, „családi körben” hanem helyette a lépcsőházban, erkélyen, ablakban, utcán! Tudom, minden korlátozás egyéni érdekeket, jogokat csorbít(hat)! De az egyén szabadsága nem károsíthatja más érdekét, jogát. Jogát az egészséges élethez, az egészséghez, a lehetőség szerinti jó környezethez, a jó levegőhöz!

Tudom, minden korlátozás magában hordhatja az ellenállást, a „csakazértis megmutatom” viselkedést.

De azt is tudom, hogy távlatban a dohányzás tiltása, a közösség és természetesen az egyén érdekét is védi, szolgálja! Ezért érvelek a magam és sok nemdohányzó és dohányzó érdekében is, hogy védjük magunk és gyermekeink, utódaink egészségét.

Tudom, a dohányzás függőség, szenvedélybetegség!

Tehát, tanácsom: a legjobb megelőzés „a nem rászokni”!

*Dr. Magda Tamás
tüdőgyógyász*

Egy-egy ország környezethez való viszonyának, környezetkultúrájának fejlettsége óriási különbséget mutat napjainkban, elég átlépni a határt Ausztria illetve Románia irányába. Hazánk egyre több településén értékként kezelik és igényként jelenik meg a rendezett, parkosított és virágosított környezet, ezt az utat választotta városunk is. Ugyanakkor valamennyien látjuk, hogy a változás lassú, mert sok esetben csak a lakosság pozitív hozzáállásában bízhatunk. A természetes- és épített környezetet védő törvények hiányoznak, vagy nem szigorúak.

Városunk helyi rendelkezésekkel, a közterületek és a helyi védettséget él-

vező területek felügyeletével, dohányzási korlátozással gyorsítani kíván a helyi állapotokon. Meglepett, hogy a média és a város lakócai közül sokan felháborodtak, állampolgári jogaik korlátozását hangoztatva.

A nyugati államok környezetkultúrája azért fejlettebb, mert évtizedekkel, de van több ország, ahol évszázadokkal hamarabb meghozták azokat a rendelkezéseket, törvényeket, amivel mi most próbálkozunk.

Ezek a normák és elvárások – több generáció alatt – beépültek a család elfogadott normái közé, életük részévé, életvitellé vált. Ma természetes ezekben az országokban a szelektív hulladékgyűjtés (családban és a munkahelyeken), minden élő tisztelete, az épített környezet gondozása és védelme...

Erre a szintre eljutni csak közösen lehet, ha valamennyien - lehetőségeink szerint - teszünk is érte. Nem felháborodni és tiltakozni kellene, mert a meghozott rendelkezések leginkább annak az egészségét védik, aki korlátozást vélt felfedezni jogaiban. A jövő nemzedékének követhető és helyes minta kell és ez a felnőtteknek, a felelősen gondokozó felnőtteknek a feladata.

Nagy Sándor

MME Dombóvári Madártani Csoport helyi titkára

IV. ELÉRHETŐSÉGEK

Kérjük a dombóvári lakosságot, hogy amennyiben sérült fokozottan védett madarat, valamint illegális szemétkupacot talál a város kül- illetve belterületén, szóljon Szabó Enikő környezetvédelmi referensnek, Dávid Gyula város gondnoknak vagy Lehőcz László természetvédelmi referensnek.

Dombóvár Város Polgármesteri Hivatal	74/564-587
Városüzemeltetési és Településfejlesztési Iroda	
Szabó Enikő környezetvédelmi referens	74/564-592
Dávid Gyula város gondnok	74/564-592
Lehőcz László természetvédelmi referens	74/564-592
Dombóvár és Környéke Víz- és Csatornamű Kft.	74/465-311
7200 Dombóvár, Berzsenyi u. 1.	

Dombóvár és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás	74/565-075
7200 Dombóvár, Bezerédj u. 14.	74/565-076
Dombóvári Város- és Lakásgazdálkodási Kht.	74/565-554
7200 Dombóvár, Kinizsi u. 37.	74/565-555
„Dombóváriak a Dombóvári Munkanélküliekért“	74/565-676
Jóléti Szolgálati Alapítvány	74/565-677
7200 Dombóvár, Dombó Pál u. 9.	
Dombóvári Jóléti Szolgáltató Kht.	74/465-253
7200 Dombóvár, Kinizsi u. 37.	
Gunaras Gyógyfürdő és Idegenforgalmi Rt.	74/465-335
7200 Dombóvár, Kernen tér 1.	
Kapos Innovációs Transzfer Központ Kht.	74/565-657
7251 Kaposszekcső, Liget ltp. 10.	
Kaposvári Városgazdálkodási Rt.	74/465-144
Dombóvári Kirendeltség	
7200 Dombóvár, Kórház u. 120.	
ÖKO-DOMBÓ Környezet- és Hulladékgazdálkodási Kft.	74/463-241
7200 Dombóvár, Népköztársaság u. 7.	
Rendőrség	74/566-070
7200 Dombóvár, Dombó Pál u. 10.	
Tűzoltóság	74/566-060
7200 Dombóvár, Köztársaság u. 27.	

Weboldalak:

www.dombovar.hu
www.kondavolgy.hu

*A természet varázsát ontja bőven
A fűben, a virágban és a kőben.
Ó, nincs a földön oly silány anyag,
Mely így vagy úgy ne szolgálná javad;
De nincs oly jó, melyben ne volna vész,
Ha balga módra véle visszaélsz.*

(SHAKESPEARE)

DOMBÓVÁRI ZÖLD KÖNYV

2007.

Kiadja: Dombóvár Város Önkormányzata
Készült 8000 példányban a SZEC SOX Nyomdában
Támogatók: ÖKO-DOMBÓVÁR Kft. KAPO S ITK Kht.